

RECENZII ȘI NOTE DE LECTURĂ

Egon Gersbach, *Ausgrabung heute. Methoden und Techniken der Feldgrabung*. Mit Beiträgen von Joachim Hahn (†) und Martin Schaich. 3. Auflage. Theiss Verlag, Stuttgart, 1998. 181 S., 76 Abb.

Prin această lucrare, prim-consilierul academic Egon Gersbach de la Institut für Vor- und Frühgeschichte (Institutul de Istorie Străveche și Timpurie) din cadrul Universității Tübingen oferă o imagine de ansamblu asupra celor mai importante metode și tehnici – atât tradiționale cât și moderne – utilizate în cercetarea arheologică.

Lucrarea de față începe cu menționarea faptului că știința arheologică se află într-o continuă dezvoltare și, în consecință, fiecare arheolog trebuie să se străduiască să fie la curent cu cele mai recente metode și tehnici de săpătură, prin cercetarea celor mai noi surse de informații. Concomitent, se subliniază faptul că metodele tradiționale trebuie permanent îmbunătățite, ca rezultat al experiențelor organizatorice și tehnice ale arheologilor.

Capitolele sunt structurate conform operațiunilor de lucru care trebuie întreprinse în teren. De asemenea, autorul oferă indicii despre realizarea în mod unitar a documentației de săpătură, propunând o “standardizare” a acesteia; oferirea acestor indicii este posibilă în urma îndelungatei sale activități arheologice (de peste 50 de ani) în Germania, Elveția și Franța.

În ceea ce privește organizarea săpăturii, căreia îi este consacrat un capitol separat, autorul consideră că fiecare săpătură necesită o anumită planificare, care este determinată de trei factori: stabilirea scopurilor științifice, posibilitățile financiare și datele topografice ale sitului. În mod repetat se atrage atenția asupra faptului că, în vederea unui lucru cât mai eficient pe șantier, personalul tehnic trebuie să aibă același grad înalt de pregătire profesională; numai prin îndeplinirea acestei premise va putea fi realizată o documentație de săpătură unitară, care constituie baza pentru o valorificare științifică optimă a cercetărilor întreprinse. Este considerată esențială colaborarea cu specialiști în științele naturii (paleobotaniști, paleozoologi, sedimentologi etc.) după cum și cunoștințele arheologului în domeniile conexe arheologiei sunt, la ora actuală, indispensabile.

Capitolele referitoare la efectuarea măsurătorilor cadastrale și, respectiv, la metodele de săpătură (tehnica îndepărtării straturilor etc.) constituie o treime din lucrare și sunt privite drept centrul său de greutate. Este subliniat în mod repetat rolul extrem de important care revine exactității măsurătorilor, orice greșeală putând afecta valorificarea științifică ulterioară. Dorim să precizăm că, pe șantierele pe care Egon Gersbach a acumulat experiența împărtășită prin intermediul lucrării în discuție, aparate de măsurare automată și dispozitive grafice automate erau utilizate de la mijlocul anilor '70 (teodolit, trigomat, kartomat, pantograf). Nu sunt neglijate aspecte precum salvarea și clasificarea micilor descoperiri, măsurarea, desenarea și colorarea planurilor și profilelor, descrierea documentației desenate, totul în scopul realizării unei documentații cât mai complete și relevante. Fiecărui detaliu îi este acordată importanța cuvenită, pentru ca documentația să fie în măsură să asigure, după încheierea cercetărilor, o cât mai bună valorificare științifică.

Un alt capitol prezintă metodele de cercetare a tumulilor funerari, fiind descrise procedeele de măsurare, nivelare, dezvelire, desenare, colorare a tumulilor precum și salvarea obiectelor de inventar însoțitoare.

Documentației fotografice îi este rezervat un capitol în care este prezentată tehnica fotografierii planurilor, profilelor, tumulilor funerari și a altor obiective, pe măsură ce se îndepărtează straturile. Este subliniată necesitatea realizării seriilor de diapozitive, la săpăturile pe suprafețe mari, care vor constitui baza pentru desenele de profil. Sunt expuse în mod detaliat condițiile care trebuie îndeplinite pentru obținerea unor rezultate optime: unghiurile din care trebuie să fie fotografiate obiectivele, gradul de umiditate a solului etc. fiind recomandată, în cazul săpăturilor de amploare, existența unui laborator foto de teren.

Un loc important este acordat și prelucrării micilor descoperiri la locul săpăturii. Multe dintre acestea trebuie prelucrate la fața locului pentru a nu fi distruse, în vederea analizării ulterioare în

laborator. În lucrarea de față este propusă prelevarea "în bloc" drept metoda cea mai potrivită, care se efectuează după spălarea sau curățarea respectivelor descoperiri, fiind oferite și detalii cu privire la împachetarea și transportul lor până în laborator, pentru a fi evitate, pe cât posibil, deteriorările care pot surveni pe parcurs.

Despre jurnalul de șantier, importantă completare a documentației grafice și fotografice, Egon Gersbach spune că este "al treilea stâlp al valorificării științifice". Reținem că pentru întocmirea jurnalului de săpătură nu există reguli general valabile, însă un principiu de bază este acela al separării faptelor atestabile de interpretările care se sprijină pe acestea.

Digitalizarea capătă o valoare tot mai mare și în domeniul săpăturii arheologice. Această a treia ediție a lucrării în discuție este complet revizuită și cuprinde un capitol care tratează mijloacele digitalizate de realizare a documentației de șantier. Este prezentată o introducere în posibilitățile de realizare computerizată a documentației de săpătură asistată de calculator. Computerul a devenit un ajutor indispensabil pentru munca arheologului și această afirmație se sprijină pe avantajele evidente și numeroase oferite în acest mod. Spre exemplu, prin metoda fotografiei digitale se economisește timp și imaginile sunt superioare din punct de vedere calitativ fotografiilor efectuate prin mijloace tradiționale; în plus, fotografiile nereușite pot fi imediat vizualizate și repetate. Avantajele utilizării, pentru efectuarea măsurătorilor cadastrale, a unor aparate precum tahimetrul, teodolitul digital cu măsurare electrooptică a distanțelor, pantograful digital sunt evidente. Programul **ArchaoCAD**, configurat de firma ArcTron special pentru valorificarea documentației de șantier, permite vizualizarea tridimensională a obiectivelor, procesarea imaginilor obținute și crearea de baze de date pentru întreaga documentație de șantier (descrieri ale obiectivelor, fișe de descoperiri, fotografii/diapozitive, jurnal electronic de șantier etc.). În lucrarea de față este prezentat acest program, posibilitățile de reprezentare tridimensională pe care le oferă, organizarea datelor digitale, arhivarea acestora și măsurile luate pentru securitatea lor. Realizarea acestui capitol privitor la numeroasele perspective oferite de documentația realizată prin prelucrarea electronică a datelor a fost posibilă în urma colaborării cu Martin Schaich.

Ultimul capitol (al zecelea) privește metoda săpăturilor în peșteră și este o expunere limpede și sistematică (specifică întregii lucrări, de altfel) a modalităților tehnice foarte specializate necesare efectuării cercetărilor arheologice în astfel de situri. Joachim Hahn, a cărui contribuție o reprezintă acest capitol, realizează o prezentare detaliată a metodelor de abordare a resturilor preistorice păstrate în peșteri.

În concluzie, putem afirma că "Săpătura arheologică la ora actuală" a lui Egon Gersbach constituie un demers extrem de util și valoros, în cadrul căruia sunt descrise în detaliu operațiunile de lucru în siturile arheologice, atât în zone deschise cât și în peșteri, subliniind necesitatea utilizării în cercetarea arheologică din ziua de astăzi a mijloacelor digitale de realizare a documentației de șantier. Remarcăm, de asemenea, impresionanta listă bibliografică, însumând peste 170 de lucrări de specialitate, dintre care aproape 30 referitoare la documentația de săpătură asistată de calculator.

Dorim să adăugăm că lucrarea în discuție a fost desemnată "Cartea lunii decembrie 1998" la prestigioasa editură Theiss, sub a cărei egidă apar numeroase lucrări valoroase din domeniile arheologiei, etnografiei etc. (în acest sens, recomandăm vizitarea site-ului www.theiss.de).

ANITA SABINA NICULESCU,
Universitatea "1 Decembrie 1918"
Alba Iulia